

дят празничен ден из града да свирят, пеят и играят...” (Иречек 1899: 33). Десетилетие по-късно в столицата продължават да контрастират на околните с визията си: „Ходоха боси и дрипави... Циганките носеха шалвари от басми, също с „остри“, непривични цветове” (Костенцева 1979: 43).

От детските си години в началото на XX век Елиас Канети съхранява спомен за циганите в гр. Русе: „Всеки петък идваха циганите... Цялото шествие излъчваше някаква загадъчна близост, толкова много хора, които при придвижването си се държаха така един за друг, не видях никога вече. И в този живописен град това беше най-живописното. Парцалите, от които бяха съшити техните дрехи, грееха във всички цветове, но преобладаваше и се открояваше червеното” (Канети 1981: 32-34).

За бургуджиите Петуленгро пише: „По дрехите им можеше да се разбере, че са християни. Мъжете бяха доста опърпани, косата им бе някак си дълга отпред и не сплескваша дъното на калпаците си върху главата. Жените бяха облечени в по-малко и по-прилепнали (тесни) фустанели, отколкото другите християнки от Варна и околните села... Около Варна се срещат мургави момичета, облечени в някаква местна селска носия с широки сребърни пафти, стягащи техните кръстове и с дълги пръчки в едната ръка – рударите...” (Petulengro 1915-16: 45, 48).

Мъжете са по-често в селски и по-рядко в градски дрехи. Осман Якубов, 32 годишен циганин, е „...облечен в долма и потури, с червен пояс и памучна антерия...”. През 1937 г. Иван Мавров, „циганин, ходи облечен като селянин, а не като циганин...”. Две години по-късно се издирват трима цигани, които обикалят Пловдивска околия. Дватамата са с черни цивилни дрехи, с каскети, с опасани бели вълнени пояси, третият е с потури (ТДА София, ф.41-к, оп.1, а.е.449, л.224; ф.167-к, оп.1, а.е.22, л. 204; ТДА Пловдив, ф.57-к, оп.1, а.е.182, л. 566).

Като външен определящ белег облеклото се конкретизира и от религиозната принадлежност. В началото на XX век „Докато жените на решетарите не са облечени като околните – не носят фереджета и дрехи, които носят мюсюлманските жени (шарени шалвари и покривало за глава), то при диниковларс (коларите) жените, които са най-добрите крадци, носят фереджета. Когато са извън къщи, жените и на калайджиите (уседнали, мюсюлмани) също са с фереджета”. За да подчертаят християнската си принадлежност, гребенарите носят калпаци от овча кожа, вместо фесове и тюрбани (Petulengro 1915-16: 44-45, 51-54; Макфий 2007: 76, 98).

До към 60-те год. на миналия век живеещите в селата дасикане рома (български цигани) се придържат към традиционния български костюм, а хорохане рома (турски цигани) към костюма на българските турци. „Едно време жените с шалвари ходоха, жена ми имаше чети-